

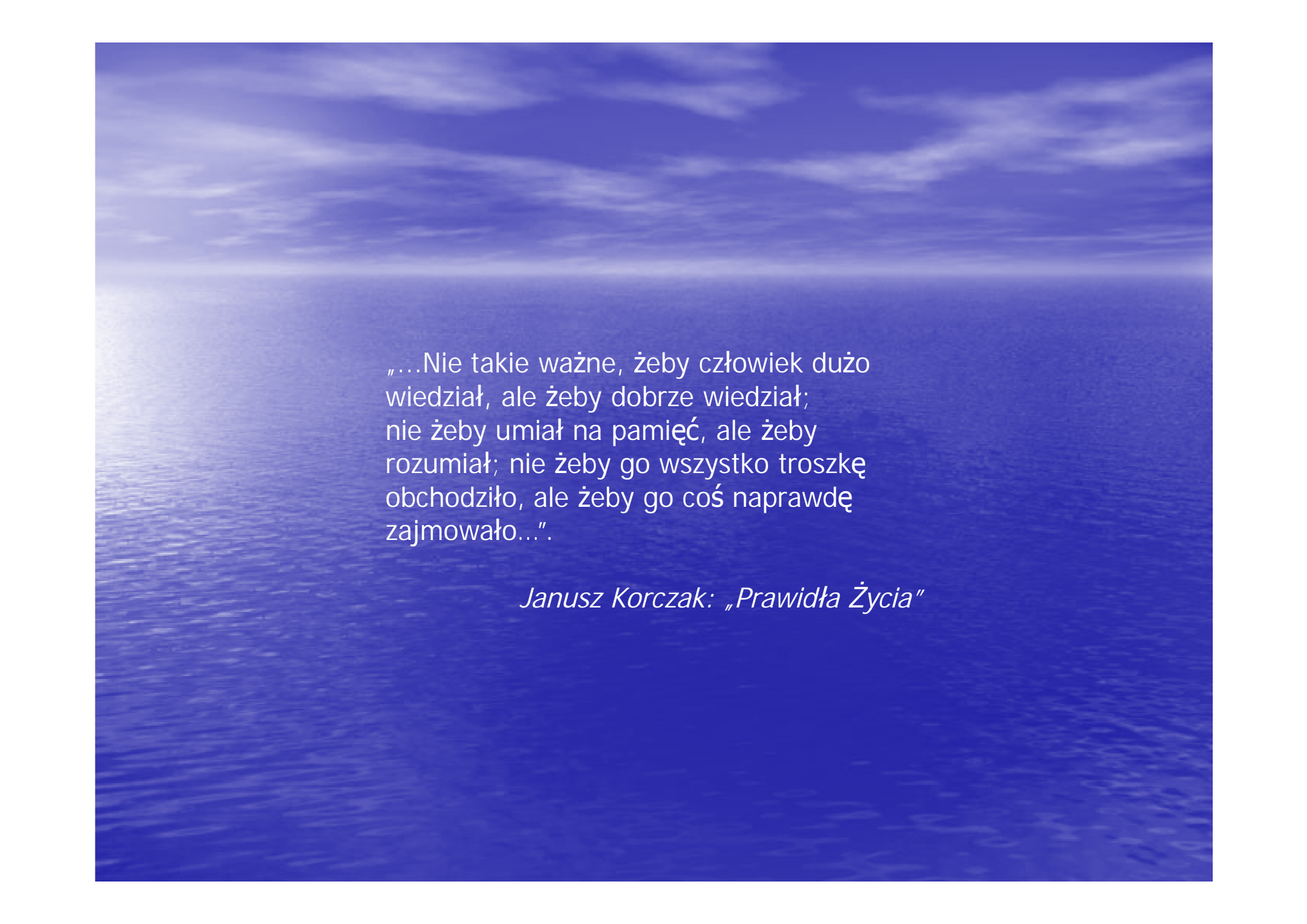
Przygotowała: mgr Anna Kowal-
Słoboda

Pedagogika Janusza Korczaka

The background of the slide is a photograph of a vast, calm blue ocean meeting a clear blue sky at a distant horizon. The water has a subtle texture of small ripples, and the sky is filled with soft, wispy clouds. The overall color palette is various shades of blue, creating a serene and open atmosphere.

„ Nie zmuszaj dzieci do aktywności,
lecz wyzwalamy aktywność.
Nie kaźmy myśleć,
lecz twórzmy warunki do myślenia.
Nie żądajmy, lecz przekonujmy.
Pozwólmy dziecku pytać i powoli
rozwijajmy
jego umysł tak, aby samo wiedzieć
chciało”

Janusz Korczak

„...Nie takie ważne, żeby człowiek dużo wiedział, ale żeby dobrze wiedział; nie żeby umiał na pamięć, ale żeby rozumiał; nie żeby go wszystko troszkę obchodziło, ale żeby go coś naprawdę zajmowało...”.

Janusz Korczak: „Prawidła Życia”

Janusz Korczak

- (ok. 1878-1942) – polski pedagog, publicysta, pisarz i lekarz, moralista, działacz społeczny,
- na bogatą twórczość Henryka Goldszmita składają się powieści dla dorosłych i dzieci, utwory teatralne, opowiadania i prace pedagogiczne,
- dorobek pisarski obejmuje ponad dwadzieścia książek oraz około tysiąc tekstów drukowanych w blisko siedemdziesięciu pismach, ukazujących się głównie w prasie warszawskiej,

Droga Janusza Korczaka do pedagogiki

- Janusz Korczak jest znany w świecie pod przybranym nazwiskiem i imieniem,
- z wykształcenia lekarz,
- jest uważany za pedagoga zarówno teoretyka, jak praktyka,
- urodził się 22 lipca 1878 r. w Warszawie,
- jego prawdziwe imię i nazwisko to: Henryk Goldszmit,

- dzieciństwo małego Henryka nie układało się pomyślnie, bo zachowanie ojca było nieprzewidywalne: w pewnych chwilach był „wspaniały” i „ukochany”, ale kiedy indziej niezrównoważony,

- biografowie Korczaka są zgodni stwierdzając, że jego dzieciństwo było smutne,

- W wieku ośmiu lat w tradycyjnej szkole początkowej, gdzie panował surowy porządek, tak głęboko przejmował się stosowaną w klasie karą chłosty, że rodzice musieli zabrać go ze szkoły. Przebywając w domu i przygotowując się do pierwszej klasy gimnazjum, oddawał się marzeniom o lepszym świecie, w którym nie będzie okrucieństwa i niesprawiedliwości,

- Henryk Goldszmit wstąpił do gimnazjum na Pradze, gdzie nauka odbywała się w języku rosyjskim,
- W szkole panowała surowa dyscyplina, za najmniejsze przewinienie spotykały uczniów ciężkie kary,
- Henryk nie lubił szkoły, uczył się raczej średnio, ale cieszył się z każdego przejścia do klasy następnej,
- zainteresował się literaturą i jej zaczął poświęcać cały wolny czas,
- Choroba ojca i jego śmierć w 1896 r. zmuszają Henryka do podjęcia pracy zarobkowej, Miał 18 lat,
- W 1898 r. uzyskał maturę w swoim gimnazjum i zapisał się na medycynę na Uniwersytet Warszawski,
- Kiedy miał wysłać na jeden z konkursów swój dramat pt. Którędy? posłużył się pseudonimem Janusz Korczak. Wziął go z leżącej na stole powieści J.I.Kraszewskiego pt. Historia o Januszu Korczaku i o pięknej miecznikównie.
- Swój poziom edukacji oceniał bardzo krytycznie, bo obsada profesorska wydziału była raczej mierna, znacznie wyższy poziom i poważną atmosferę naukową znalazł Korczak w tzw.Uniwersytecie Latającym, którego został gorliwym słuchaczem,

- w 1901 r. wydaje pierwszą powieść pt.: *Dzieci ulicy*. (życie dzieci z ulic warszawskich),
- w czasie studiów, podejmuje pracę nauczycielską prowadząc zajęcia na tajnej pensji Stefanii Sempołowskiej, gdzie zetknął się z wybitnymi nauczycielami, udzielał korepetycji, pracował w bezpłatnej czytelnicy dla biednych dzieci i w swoim mieszkaniu w każdą sobotę urządzał zabawy,
- po otrzymaniu w marcu 1905 r. dyplomu lekarza Janusz Korczak podejmuje pracę w Szpitalu dla Dzieci im. Bersonów i Baumanów,
- Korczak, zdobył także pewne doświadczenie jako lekarz wojskowy, został bowiem wysłany do Chartumu na front w czasie wojny rosyjskojapońskiej,
- o dobro dziecka walczył w swoich książkach, w licznych artykułach i wykładach,
- w 1912 r. rozstaje się ze szpitalem i zostaje dyrektorem Domu Sierot, jego działalność medyczna będzie miała charakter marginesowy, ale w 1914 r., gdy wybuchła I wojna światowa, znowu został powołany do wojska i był ordynatorem polowego szpitala na Ukrainie,
- wraca do Warszawy w czerwcu 1918 r. znowu zajmuje się pracą w Domu Sierot i definitywnie rozstaje się z zawodem lekarskim, Całkowicie koncentruje się na pedagogice i twórczości literackiej, w której centralne miejsce zajmuje dziecko,
- w 1919 r. wydaje książkę pt.: *Momenty wychowawcze*; w 1920 r.: *Jak kochać dziecko*, w którym znalazła się charakterystyka rozwoju dziecka od niemowlęctwa do wieku dojrzewania.
- w 1922 r. wychodzi książka pt. *Sam na sam z Bogiem*, a w następnym znakomite opowiadania dla dzieci: *Król Maciuś Pierwszy* i *Król Maciuś na wyspie bezludnej*;

- w 1924 r. *Bankructwo małego Dżeka i pełne refleksji rozważania pt.: Kiedy znów będę mały*, a w 1929 r. pisze rzecz o: *Prawie dziecka do szacunku*,
- dla upowszechniania swoich pro dziecięcych poglądów, pod koniec okresu międzywojennego, wykorzystuje radio,
- jako Stary Doktor wygłasza pogadanki pedagogiczne do rodziców, które w 1939 r. ukazały się drukiem jako *Pedagogika żartobliwa*,
- był członkiem Komisji ds. Organizacji Młodzieżowych, działał w Centralnym Komitecie Pomocy dla Dzieci, w Wydziale Opieki nad Dzieckiem Robotniczym, w Polsko-Amerykańskiej Fundacji Komitetu Pomocy Dzieciom itd.,
- wraz z Marią (Maryną) z Rogowskich Falską – jako lekarz i pedagog zajmował się dziećmi „Naszego Domu” otwartego w 1919 r. w Pruszkowie,
- od 1922 r. współpracował z Marią Grzegorzewską, prowadził kurs wykładów np. *Zasady wychowania w internacie*.
- wprowadził wiele nowych pomysłów dydaktyczno-wychowawczych, szczególnie w zakresie wydawanie tygodnika dla dzieci i młodzieży pn. „Mały Przegląd”,
- uruchomił w 1927 r. w Gocławku internatu dla dzieci wątłych, oczekujących na miejsce wolne w Domu Sierot, a w Wawrze, w rok później zorganizował przedszkole dla 20 dzieci,
- w latach 1932-39 osłabł impet twórczy Korczaka, Zaczął dostrzegać swoją starość, myślał z niepokojem o dalszym losie swoich placówek,

- w 1934 r. wyjechał do Palestyny, chciał odpocząć, pograć w brydża, posiedzieć w kawiarni czy na plaży, by wchłonąć przeszłość i zdobyć oparcie do rozważań o przyszłości,
- pracował w kibucu, odwiedzał szkoły, przedszkola i żłobki, interesował się życiem dzieci i dorosłych.
- w 1936 r. odbył kolejną podróż do Palestyny, miał pozostać tam dłużej, ale niebawem wrócił,
- gdy Polska znalazła się pod okupacją niemiecką Korczak bez reszty oddał się ponownie wychowaniu swoich dzieci w Domu Sierot,
- próbował organizować tajne nauczanie i szukał pomocy materialnej „u chrześcijan” dla swych 150 wychowanków, sam z możliwości przedostania się z getta na stronę aryjską zrezygnował.
- mimo ciężkich obowiązków, Korczak zajął się jeszcze prowadzeniem Internatu dla Sierot, gdzie w bardzo trudnych warunkach wegetowało ok. 500 niedożywionych i schorowanych dzieci,
- sam był zupełnie wyczerpany i schorowany,
- pod koniec lipca 1942 r. Niemcy rozpoczęli likwidację getta,
- 6 sierpnia – rozegrał się ostatni akt dramatu, Hitlerowcy wyprowadzili z Domu Sierot cały personel i wszystkich wychowanków, wszystkich, w zwartej kolumnie, doprowadzili na Umschlagplatz i załadowali do wagonów, Korczak pojechał razem z nimi, nie znamy ich dalszego losu. Wiadomo tylko, że pociąg został skierowany do Treblinki,

UTWORY JANUSZA KORCZAKA

- „Którędy”, 1898 r. Dramat w czterech aktach.
- „Dzieci ulicy”, 1901 r. Pierwsza powieść przedstawiająca życie dzieci z ulic warszawskich. W książce tej Janusz Korczak opisuje przeżycia i rozterki dzieciństwa. Treść utworu wskazuje na przyszłe zainteresowania autora.
- „Koształki opałki”, 1905 r. Satyra społeczna poruszająca zarówno istotne jak i błahe sprawy społeczne.
- „Dziecko salonu”, 1906 r. Powieść zawierająca wątki autobiograficzne, wyrażająca uczucie buntu wobec mieszczańskiej rodziny i jej metod wychowawczych. Książka ta przyniosła mu w owych czasach wielką sławę.
- „Mośki, Joski, Srule”, 1910 r. Zbiór reportaży dla dzieci powstały na podstawie materiału zgromadzonego w czasie kolonii letnich w „Michałówce”.
- „Józki, Jaśki, Franki”, 1911 r. Książka dla dzieci i o dzieciach.
- „Sława”, 1912 r. Książka opowiada o polskich dzieciach warszawskiego proletariatu, które marzą o sławie.
- „Bobo”, 1913 r. Książka zawierająca trzy samodzielne utwory: „Bobo”, „Spowiedź motyla”, „Feralny tydzień”.
- „Momenty wychowawcze”, 1919 r. Książka ukazująca warsztat pracy Korczaka - formy i sposoby obserwacji dziecka.

- „Jak kochać dzieci”, 1920-1921 r. Jedno z ważniejszych dzieł pisarskich Korczaka, które w następnych wydaniach pojawiło się pod tytułem: „Jak kochać dziecko”. Jego kolejne części noszą tytuły: „Dziecko w rodzinie”, „Internat”, „Kolonie letnie”, „Dom Sierot”. Esej napisany w czasie I wojny światowej to pedagogiczny confiteor Korczaka - to także żarliwe wyznanie wiary w dziecko, w wyjątkowe miejsce najmłodszych w życiu świata. Uwzględnia, obok wiedzy pediatry i mądrości pedagoga, spojrzenie poety i zadumę filozofa. Ciepły i bliski, służący radą opiekun idzie tu w parze z chłodnym mentorem, nieraz zmieniającym się w prześmiewcę. To refleksja o uciążliwej, codziennej i wyczerpującej pielęgnacji dziecka, ale też o radości, satysfakcji i dumie rodzicielskiej. Odślania proces nabywania przez niemowlę sił fizycznych i psychicznych, wrastanie w życie społeczne i kulturę.
- „Kiedy znów będę mały”, 1925 r. Książka skierowana do dorosłego i młodego czytelnika.
- „Bankructwo małego Dżeka”, 1926 r. W powieści tej, przetłumaczonej na wiele języków, zostaje ukazana historia chłopca, który chce założyć spółdzielnię uczniowską.
- „Król Maciuś Pierwszy”, 1928 r. Jedna z najbardziej znanych i popularnych książek Korczaka.
- „Prawo dziecka do szacunku”, 1929 r. Książka ta stanowi manifest - program pedagogiczny Korczaka. Autor porównuje pozycję dziecka do żołnierza. Dziecko jest istotą rozumną, nie jest głupie, a rola nauczyciela powinna polegać na tym, żeby pomagać mu dojść do wiedzy. Dziecko powinno traktować się tak samo jak osobę dorosłą, powinno się je szanować. Utwór zawiera korczakowską deklarację praw dziecka, którą tworzył przez wiele lat obserwacji.

- „Prawidła życia. Pedagogika dla młodzieży i dorosłych”, 1930r. Jest to książka poruszająca stosunek dziecka do świata i świata do dziecka.
- „Król Maciuś na wyspie bezludnej”, 1931 r. Jest to druga część „Króla Maciusia Pierwszego”.
- „Kajtuś czarodziej”, 1934 r. Powieść fantastyczna dla dzieci i młodzieży, którą Korczak dedykuje „niespokojnym chłopcom”. „Kajtuś Czarodziej” to opowieść o świecie dziecięcej wyobraźni, o trudzie ulepszania świata, o marzeniach oraz o tym, co się dzieje, kiedy marzenia się spełniają. To także książka o dorastaniu. Książka dla dzieci, które mają ochotę na odrobinę magii, i dla dorosłych, którzy tęsknią za czasami, kiedy byli mali i potrafili czarować.
- „Uparty chłopiec”, 1937 r. Książka o młodych latach Ludwika Pasteura.
- „Ludzie są dobrzy”, 1938 r. Opowiadanie o dziewczynce, która po śmierci ojca, wraz z matką wyjeżdża do Palestyny.
- „Trzy wyprawy Herszka”, 1939 r. Powiastka o przeżyciach i przygodach biednego, osieroconego chłopaka Herszka zafascynowanego opowiadaniem brata o krainie szczęścia.
- „Pedagogika żartobliwa”, 1939 r. Ostatni utwór Korczaka.
- „Pamiętnik”, 1942 r. Wstrząsający obraz życia w getcie.

Twórczość literacka Janusza Korczaka

- debiut pisarski w 1896 r. pod pseudonimem „Hen” opublikował w „Kolcach” (nr 39) pierwszą humoreskę pt. „Węzeł gordyjski”, celem utworu było zachęcenie rodziców do poważniejszego zajęcia się wychowaniem dzieci,
- Pierwsze wyróżnienie otrzymał w 1899 r. za sztukę pt. „Którędy?” dramat podpisał pseudonimem Janusz Korczak, zaczerpniętym z książki Józefa Ignacego Kraszewskiego „Historia o Januszu Korczaku i pięknej miecznikównie”, w prasie wydrukowano imię Janusz i odtąd używał tej formy,
- w 1937 roku Janusz Korczak otrzymał odznaczenie Złoty Wawrzyn Polskiej Akademii Literatury za wybitną twórczość literacką,
- pierwsza powieść Korczaka to „Dzieci ulicy”, pierwsze opowiadania dla dzieci zamieszczone były na łamach „Wieczorów Rodzinnych” ,
- w 1937 roku Janusz Korczak otrzymał odznaczenie Złoty Wawrzyn Polskiej Akademii Literatury za wybitną twórczość literacką,
- Szczytowy okres twórczości Janusza Korczaka przypada na lata 1918-1931,
- Ostatni utwór „Pedagogika żartobliwa” z 1939 roku. W tej publikacji ukazał sytuację dziecka w społeczeństwie, zwrócił dorosłym uwagę na respektowanie „prawa dziecka do szacunku”.
- Ostatnie zapiski zawarte w „Pamiętniku” z 1942 r. powstały w warszawskim getcie, dokument autobiograficzny stanowiący „głos protestu Korczaka przeciw okrucieństwu hitlerowskich okupantów wobec dzieci, dorosłych, odciętych od reszty miasta, od świata”.
- utwory Korczaka miały na celu uczulić społeczeństwo na krzywdę dziecka, na brak zrozumienia dziecięcych problemów przez świat dorosłych i zwrócić uwagę rodziców na przyczyny ich niepowodzeń w wychowaniu dzieci.

Podstawowe założenia pedagogiczne Janusza Korczaka

- dziecku należy się szacunek, powinno być traktowane jako podmiot, gdyż rozwija się dzięki własnej aktywności
- wychowanie powinno być traktowane jako proces oparty na partnerstwie
- dziecko powinno mieć zapewnione prawo do opieki
- całe społeczeństwo dorosłych powinno być odpowiedzialne za warunki życia dziecka
- powinno się poszukiwać i pogłębiać wiedzę o dziecku
- wszelkie techniki zastosowane w działaniach pedagogicznych powinny wynikać z założeń danego systemu opiekuńczo -wychowawczego

W czasach, w których żył i działał Janusz Korczak, wyraźnie zaznaczał się nurt tak zwanego Nowego Wychowania. Jego wpływ jest także widoczny w dziełach Korczaka.

Trzy główne przesłania Nowego Wychowania to:

- treści ogólne, które powinny być przedstawiane wszystkim członkom społeczeństwa, zarówno rodzicom, jak i dzieciom
- treści pedagogiczne, które powinny być umiejętnie wykorzystane podczas kształcenia kadry pedagogicznej
- treści szczegółowe, które powinny służyć pomocą zwłaszcza wychowawcom pracującym w instytucjach opiekuńczo wychowawczych

Do najbardziej znanych poglądów Janusza Korczaka można zaliczyć:

- potrzeba indywidualnego podejścia wychowawcy do każdego dziecka
- zauważenie i podkreślanie wyjątkowej roli dziecka w życiu społecznym
- akcentowanie i przestrzeganie praw dziecka

Janusz Korczak był:

- prekursorem walki o prawa dziecka,
- kreatorem takich wartości jak: miłość do bliźnich, sprawiedliwość, godność, piękno i prawda,

Do praw dziecka Korczak zaliczał:

- prawo do szacunku (dla niewiedzy, dla smutku, niepowodzeń i łez, dla misterium poprawy, dla młodego wysiłku i ufności, dla pracy poznania, dla tajemnic i wahań ciężkiej pracy wzrostu, dla własnych słabości),
- prawo do miłości (do piersi matki, atmosfery ciepła i troskliwości) i przyjaźni,
- prawo do tajemnicy (tajemnicy osoby, jak i własnych spraw, przeżyć i doznań),
- prawo do samostanowienia (prawo antytezy, prawo do oporu, do protestu, do upominania się i do żądania, do wypowiedania własnych myśli, do życia własnym wysiłkiem i własną aktywnością),
- prawo do własności (siebie – do samoposiadania i do swoich rzeczy),
- prawo do własnego rozwoju i dojrzewania,
- prawo do ruchu, do zabawy, do pracy i badania,
- prawo do sprawiedliwości w życiu.

Idea pedagogiczna

Bardzo ważną postulowaną przez Korczaka ideą pedagogiczną jest partnerstwo w relacjach pomiędzy wychowawcą a wychowankiem. Partnerstwo to powinno opierać się wzajemnym zaufaniu. Dziecko powinno ufać wychowawcy, ale także wychowawca powinien posiadać zaufanie do dziecka, do jego umiejętności i rozsądku. Interpersonalne relacje pomiędzy wychowawcą a wychowankiem powinny opierać się na pełnym porozumieniu obu stron, na wspólnym działaniu i na wspólnym podejmowaniu decyzji ważnych dla obu stron. Dlatego postulaty Korczaka dotyczące podmiotowości dziecka i poszanowania jego prawa do godności, szacunku i własnego rozwoju nie tracą nic na wartości.

Ważnym postulatem wysuwany przez Korczaka jest przestrzeganie zasad etyki dnia codziennego. Korczak domagał się tego, aby obie strony procesu wychowawczego nie stawiały sobie zbyt radykalnych celów. Chciał, aby te cele były realistyczne i tym samym możliwe do spełnienia. Jako jeden z pierwszych zauważył, że w ogólnie przyjętym systemie wychowawczym jest zazwyczaj tak, że dziecko staje się przedmiotem oddziaływań pedagoga. A powinno być podmiotem. Korczak apelował o to, aby wychowawca odnosił pojęcie wolności nie tylko do siebie, ale również o to, aby akceptował prawo do wolności także i swoich wychowanków. W takim podejściu do procesu wychowawczego przewija się zasada solidarności w toku całej szkolnej edukacji. Stary Doktor twierdził, że osoby zajmujące się pozyskiwaniem i zatrudnianiem kadr pedagogicznych powinny zwracać baczną uwagę na kandydatów na przyszłych wychowawców. Ma to być gwarancją tego, że do pracy z dziećmi nie będą zatrudniane osoby, które nie mają odpowiednich kwalifikacji i odpowiedniego podejścia do najmłodszych członków społeczeństwa. Bowiem dobry wychowawca różni się od złego ilością popełnionych błędów oraz krzywd i trzeba zrobić wszystko, aby tego uniknąć. Poglądy Janusza Korczaka już na stałe wpisały się w polską pedagogikę.

Apel Twojego Dziecka

Napisany przez Janusza Korczaka wciąż zyskuje na aktualności.

1. Nie psuj mnie. Dobrze wiem, że nie powinienem mieć tego wszystkiego, czego się domagam. To tylko próba sił z mojej strony.
2. Nie bój się stanowczości. Właśnie tego potrzebuję- poczucia bezpieczeństwa.
3. Nie bagatelizuj moich złych nawyków. Tylko ty możesz pomóc mi zwalczyć zło, póki jest to jeszcze w ogóle możliwe.
4. Nie rób ze mnie większego dziecka, niż jestem. To sprawia, że przyjmuje postawę głupio dorosłą.
5. Nie zwracaj mi uwagi przy innych ludziach, jeśli nie jest to absolutnie konieczne. O wiele bardziej przejmuję się tym, co mówisz, jeśli rozmawiamy w cztery oczy.
6. Nie wmawiaj mi, że błędy, które popełniam, są grzechem. To zagraża mojemu poczuciu wartości.
7. Nie chroń mnie przed konsekwencjami. Czasami dobrze jest nauczyć się rzeczy bolesnych i nieprzyjemnych.
8. Nie przejmuj się za bardzo, gdy mówię, że cię nienawidzę. To nie ty jesteś moim wrogiem, lecz twoja miążdżąca przewaga.
9. Nie zwracaj zbytnej uwagi na moje drobne dolegliwości. Czasami wykorzystuję je, by przyciągnąć twoją uwagę.
10. Nie zrzedź. W przeciwnym razie muszę się przed tobą bronić i robię się głuchy.
11. Nie dawaj mi obietnic bez pokrycia. Czuję się przeraźliwie tłamszony, kiedy nic z tego wszystkiego nie wychodzi.

12. Nie zapominaj, **że** jeszcze trudno mi jest precyzyjnie wyrazić myśli. To, dlatego nie zawsze się rozumiemy.
13. Nie sprawdzaj z uporem maniaka mojej uczciwości. Zbyt łatwo strach zmusza mnie do kłamstwa.
14. Nie **bądź** niekonsekwentny. To mnie ogłupia i wtedy tracę całą moją wiarę w ciebie.
15. Nie odtrącaj mnie, gdy **dręcę** cię pytaniami. Może się wkrótce okazać, że zamiast prosić cię o wyjaśnienia, poszukam ich gdzie indziej.
16. Nie wmawiaj mi, **że** moje **lęki** są głupie. One po prostu są.
17. Nie rób z siebie nieskazitelnego ideału. Prawda na twój temat byłaby w przyszłości nie do zniesienia. Nie wyobrażaj sobie, iż przepraszając mnie stracisz autorytet. Za uczciwą grę umiem podziękować miłością, o jakiej nawet ci się nie śniło.
18. Nie zapominaj, **że** uwielbiam wszelkiego rodzaju eksperymenty. To po prostu mój sposób na życie, więc przymknij na to oczy.
19. Nie **bądź ślepy** i przyznaj, **że** ja też **rosnę**. Wiem, jak trudno dotrzymać mi kroku w tym galopie, ale zrób, co możesz, żeby nam się to udało.
20. Nie bój się **miłości**. Nigdy!!!

Recepcja pedagogiki J. Korczaka w Polsce

- w 1946 r. powstał – w strukturach Towarzystwa Przyjaciół Dzieci – Komitet Korczakowski (obecnie Polskie Stowarzyszenie im. Janusza Korczaka PSK)
- w 1993 r. utworzone zostało Korczakianum, gromadzi ono materiały dokumentujące życie, działalność i twórczość Janusza Korczaka,

Niektóre z myśli Janusza Korczaka:

Nie ma dzieci - są ludzie, ale o innej skali pojęć, innym zasobie doświadczenia, innych popędach, innej grze uczuć. Pamiętaj, że my ich nie znamy.

Bądź sobą - szukaj własnej drogi. Poznaj siebie, zanim zechcesz dzieci poznać. Zdaj sobie sprawę z tego, do czego sam jesteś zdolny, zanim dzieciom poczniesz wykreślać zakres ich praw i obowiązków. Ze wszystkich sam jesteś dzieckiem, które musisz poznać, wychować i wykształcić przede wszystkim.

Kiedy śmieje się dziecko, śmieje się cały świat.

„Pomóżmy dzieciom, by każdy z nich stał się tym, kim stać się może”

„Mów dziecku, że jest dobre, że może, że potrafi.”

"Bo dorosłemu nikt nie powie: 'Wynoś się', a dziecku często się tak mówi. Zawsze jak dorosły się krząta, to dziecko się płacze, dorosły żartuje, a dziecko błaznuje, dorosły płacze, a dziecko się maże i beczy, dorosły jest ruchliwy, dziecko wiercipięta, dorosły smutny, a dziecko skrzywione, dorosły roztargniony, dziecko gawron, fujara. Dorosły się zamyślił, dziecko zagapiło. Dorosły robi coś powoli, a dziecko się guzdrze. Niby żartobliwy język, a przecież niedelikatny. Pędrak, brzdąc, malec, rak - nawet kiedy się nie gniewają, kiedy chcą być dobrzy. Trudno, przyzwyczailiśmy się, ale czasem przykro i gniewa takie lekceważenie.„

Janusz Korczak - Kiedy znów będę mały. W: Fragmenty utworów,
Warszawa 1978 s.181

"Dziecko jest pergaminem szczelnie zapisanym drobnymi hieroglifami, których część tylko zdołasz odczytać, a niektóre potrafisz wytrzeć lub tylko zakreślić i własną wypełnić treścią."

Janusz Korczak - Jak kochać dziecko. W: Wołoszyn S.: Korczak,
Warszawa 1978 s.178

Bibliografia:

- Śliwerski B., *Pedagogika Janusza Korczaka*, [w] *Pedagogika*, Z. Kwieciński, B. Śliwerski (red.), PWN, Warszawa 2003, s. 335-347